

Advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport
Woningbouwlocaties HES-gebied

25 augustus 1995

704-42

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Advies

Advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport
Woningbouwlocaties HES-gebied /
[Commissie voor de milieu-effectrapportage].

- Utrecht : Commissie voor de milieu-effectrapportage
ISBN 90-5237-908-4

Trefw.: milieu-effectrapportage; / woningbouw; / locatiekeuze.

commissie voor de milieueffectrapportage

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland
Postbus 123
2000 MD HAARLEM

uw kenmerk
95-513254

uw brief
d.d. 30 mei 1995

ons kenmerk
U568-95/Vh/ao/704-43

onderwerp
Advies voor richtlijnen woningbouwlocaties HES-gebied

doorkiesnr.
030 - 347636

Utrecht,
25 augustus 1995

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de het vaststellen van een streekplanuitwerking, waarin locaties voor woningbouw, bedrijfsterreinen, infrastructuur en groen- en recreatiestructuur zullen worden vastgelegd. Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen.

ir. P. van Duursen,
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
woningbouwlocaties HES-gebied.

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Hoofdpunten van het advies	1
1. Inleiding	3
2. Probleemstelling, doel en besluitvorming	4
3. Alternatieven	6
3.1 Algemeen	6
3.1.1 Ontwikkelingsproces	7
3.1.2 Analyse en selectie van potentiële bouwlocaties	7
3.1.3 Opbouw alternatieven	7
3.1.4 Varianten	8
3.2 Specifieke opmerkingen	8
3.2.1 Opmerkingen bij de selectie en analyse van bouwlocaties	8
3.2.2 Opmerkingen bij de opbouw van alternatieven	9
3.3 Haalbaarheid alternatieven	11
3.4 Meest milieuvriendelijke alternatief	12
4. Bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling	13
5. Gevolgen voor het milieu	14
5.1 Algemeen	14
5.2 Landschap, cultuurhistorie en archeologie	15
5.3 Bodem, grond- en oppervlaktewater	15
5.4 Flora, fauna en ecologie	16
5.5 Verkeer en Mobiliteit	17
5.6 Geluid en veiligheid	17
5.7 Woon- en leefmilieu	18
5.8 Mitigatie en compensatie	18
5.9 Overige aspecten	18
6. Vergelijking van alternatieven	19
7. Leemten in kennis	19
8. Evaluatieprogramma	20
9. Vorm en presentatie	20
10. Samenvatting van het MER	21

BIJLAGEN

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 30 mei 1995 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
- 1A. Brief van het bevoegd gezag d.d. 27 juni 1995 betreffende het opschorten van de adviestermijn
2. Openbare kennisgeving van de startnotitie in Staatscourant nr. 108 d.d. 8 juni 1995
- 2A. Openbare kennisgeving van verlenging van de inspraaktermijn in Staatscourant nr. 123 d.d. 6 juli 1995
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

Bij de ontwikkeling van alternatieven moeten de volgende aspecten steeds in hun onderlinge samenhang gezien worden:

- Analyse en selectie van potentiële bouwlocaties.
- Opbouw van alternatieven, die bestaan uit een combinatie van bouwlocaties op grond van een gekozen thema (bijvoorbeeld 'concentratie rond bestaande centra' of 'gebruik maken van bestaande watersystemen'); hierbij moet bij voorkeur één alternatief per thema geformuleerd worden.
- Beschrijven van globale uitgangspunten voor inrichtings- en beheersaspecten van bouwlocaties en hun omgeving, voor zover die een relatie hebben met de locatie-keuze.

Alternatieven dienen integraal beoordeeld te worden op de regionale samenhang en structuur van het HES-gebied, de te verwachten milieugevolgen van alternatieven, en uitgangspunten en randvoorwaarden die voortvloeien uit:

- De probleemstelling, uitgaande van bestaand ruimtelijk beleid, programma's ten aanzien van woningbouw, bedrijfsterreinen, infrastructuur en groen- en recreatiegebieden en de relatie met de HAL- en ANZKG-gebieden.
- Beoordelingscriteria, grens- en streefwaarden ontleend aan vigerend milieubeleid.
- Functies die aan de regio toegedacht zijn, en de milieukwaliteit(en) die voor deze functies minimaal nodig geacht worden.

Tot de alternatieven behoren in ieder geval de alternatieven die gebaseerd zijn op de in de startnotitie genoemde modellen. Daarbij dient de haalbaarheid van deze modellen overigens wel nader in het MER besproken te worden.

Specifieke aandachtspunten bij de analyse van bouwlocaties zijn de inpasbaarheid van bestaande waardevolle elementen/structuren en mogelijkheden voor het creëren van natuur binnen de locatie. Daarnaast zijn de uitstralingseffecten van locaties naar de omgeving van belang en de wijze waarop de locaties afgestemd (kunnen) worden op hun omgeving (aansluiten of juist contrasteren).

Specifieke aandachtspunten bij de ontwikkeling van alternatieven zijn de te verwachten gevolgen van alternatieven voor verkeer en mobiliteit (*genereren mobiliteit, begunstiging milieuvriendelijke vervoerwijzen, ontsluiting*), landbouw (*inpassing locaties in de agrarische structuur*), ecologie (*creëren of beschermen van natuur, zowel buiten als in de stad*), het IJsselmeer (*vooral bij de locatie Kooizand*) en de mate waarin een alternatief mogelijke toekomstige ontwikkelingen op kan vangen zonder fundamenteel aangepast te moeten worden.

Bij het bepalen van de milieugevolgen van alternatieven voor hun omgeving moet in ieder geval aandacht besteed worden aan visueel-ruimtelijke effecten, effecten op geomorfologische en archeologische elementen en structuren, effecten op ongestoorde bodemprofielen en grond- en oppervlaktewater (zowel kwantiteit als kwaliteit), effecten op de behoefte aan ophoogzand (locatie Kooizand), biotoopveranderingen en effecten op ecologische structuren, effecten op verplaatsingsbehoefte, vervoermiddelkeuze, behoefte aan nieuwe infrastructuur, autokilometerproductie en verkeersveiligheid, en effecten op woon- en leefmilieu (waaronder geluid, lucht, barrièrewerking).

1. INLEIDING

Medio september 1994 is door de Provinciale Staten van Noord-Holland het streekplan Noord-Holland-Noord (1995 – 2005) vastgesteld. Het streekplan voorziet in een verdere verstedelijking van het HES-gebied in West-Friesland, de stedeband van Hoorn, Enkhuizen, Stede Broec en Drechterland. Deze verstedelijking behelst onder andere de bouw van 10.000 woningen tot het jaar 2005, in samenhang met mogelijke uitbreidingen van bedrijventerreinen, de situering van randstedelijke groenstructuren en recreatieve voorzieningen en de noodzakelijke uitbreiding, c.q. aanpassing van infrastructuur. De bestaande bestemmingsplannen en algemeen geaccepteerde locaties bieden ruimte voor circa 6000 woningen. Voor circa 4000 woningen zullen nieuwe locaties moeten worden aangewezen. Deze locaties, alsmede locaties voor bedrijfsterreinen, infrastructuur en groen- en recreatiestructuur, zullen worden vastgelegd in een streekplanuitwerking. Daarbij wordt overeenkomstig hoofdstuk 7 van de Wet milieubeheer de procedure voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.-procedure) gevolgd.

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de milieu-effectrapportage. De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de milieu-effectrapportage en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

Het doel van dit advies is om de gewenste inhoud van de richtlijnen voor het milieu-effectrapport (MER) aan te geven.

Bij de opstelling van haar advies heeft de Commissie rekening gehouden met de via het bevoegd gezag ontvangen adviezen, commentaren en opmerkingen. Bijlage 4 geeft een overzicht van deze reacties.

2. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."

Ruimtelijk beleid

Geef een beknopte uiteenzetting van het ruimtelijk beleid voor het HES-gebied, zoals dit ontleend wordt aan het streekplan Noord-Holland-Noord. Geef de afbakening van het HES-gebied duidelijk aan¹).

Geef vervolgens een nadere uiteenzetting van de probleemstelling die voortkomt uit een confrontatie van het ruimtelijk beleid voor het HES-gebied, en de feitelijke mogelijkheden en vooruitzichten op de korte termijn (tot 2005).

Programma's

Beschrijf de programma's voor het HES-gebied voor de streekplanperiode (1995 – 2005) ten aanzien van woningbouw, bedrijfsterreinen, infrastructuur en groen- en recreatiegebieden. Maak daarbij ten aanzien van woningbouw duidelijk in hoeverre de woningbehoefte wordt afgeleid uit enerzijds de demografische ontwikkeling, en anderzijds een beleidsmatige keuze. Beschrijf de specifieke woningvraag.

Ga in op de woon-werk balans in het HES-gebied, en de relatie tussen het HES-gebied en de HAL- en ANZKG-gebieden.

Randvoorwaarden en uitgangspunten

Behandel kort overheidsbesluiten, zoals vastgelegd in beleidsnota's, (ontwerp-) plannen en wetten, die randvoorwaarden stellen of beperkingen opleggen aan de besluitvorming over de voorgenomen activiteit. Geef aan welke beoordelingscriteria, grens- en streefwaarden aan het vigerende milieubeleid kunnen worden ontleend.

Geef aan, voor zover van belang voor de locatie-keuze, welke functies aan de regio toegedacht zijn, en welke milieukwaliteit(en) voor deze functies nodig geacht worden (bijvoorbeeld milieuhygiënische situatie, eigenschappen van natuur en landschap).

Beschrijf beknopt de randvoorwaarden en uitgangspunten die uit de probleemstelling, het bestaand beleid en de functies met betrekking tot een regionaal verstedelijkingsmodel kunnen worden gedestilleerd.

---

1 Zie ook inspraakreactie 5, bijlage 4.

Tot de randvoorwaarden en uitgangspunten behoren in ieder geval *niet* de nog openstaande keuzen en/of visies die relevant kunnen zijn voor de opstelling van de alternatieven. Deze (min of meer) vrije keuzen en visies behoren deel uit te maken van de alternatieven zelf.

Huidige mogelijkheden

Geef aan wat binnen de huidige planologische kaders de mogelijkheden zijn om in het HES-gebied in de behoeften aan woningbouw, bedrijfsterreinen en groen- en recreatiegebieden te voorzien. Geef daarbij expliciet aan waar mogelijkheden zijn om aan de vraag te voldoen door inbreiding op bestaande locaties, en waar nieuwe locaties nodig zijn. Maak hierbij onderscheid tussen reeds vastgestelde (harde) plannen en de plannen die nog in voorbereiding zijn, maar waarover al bestuurlijke overeenstemming bestaat. Geef bij dit laatste gemotiveerd aan waarom de betreffende locaties niet in de MER-studie worden betrokken.

Doel

Leid uit de probleemstelling een concrete en duidelijke omschrijving van het doel af. Ga hierbij zowel in op het doel ten aanzien van het voldoen aan de woningbehoefte, als het doel ten aanzien van de gewenste milieu-ontwikkeling.

Procedures en verdere besluitvorming

Beschrijf kort volgens welke procedures en via welk tijdschema de streekplan-uitwerking en de Intergemeentelijk Structuurschets zullen worden voorbereid. Besteed daarbij aandacht aan:

- de relatie tussen de streekplanuitwerking en de Intergemeentelijke Structuurschets;
- de status en strekking van de besluiten;
- de relatie met de m.e.r.-procedure;
- de mogelijkheden tot inspraak.

Geef ook een beknopt overzicht van de belangrijkste plannen die voor de uiteindelijke uitvoering moeten worden opgesteld.

3. ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

3.1 Algemeen

Geef inzicht in de wijze waarop de alternatieven tot stand zijn gekomen, en hoe de selectie van een eventueel voorkeursalternatief heeft plaatsgevonden. Besteed daarbij aandacht aan:

- De keuzen die aan een alternatief ten grondslag liggen, de motivatie en onderbouwing daarvan (welke criteria zijn gehanteerd? Op welke punten verschillen de alternatieven onderling van elkaar?) en de wijze waarop de overwegingen ten aanzien van het milieu daarbij een rol hebben gespeeld.
- De visie met betrekking tot de regionale samenhang en structuur, mede in verband met de mogelijke ontwikkelingen op de langere termijn (tot 2015).
- De randvoorwaarden die de voor de vervulling van gewenste functies noodzakelijk geachte milieukwaliteit van het gebied stelt.
- De wijze waarop in de toekomst mogelijkerwijs kan worden omgegaan met de negatieve milieu-effecten.

Geef bij de beschrijving van alternatieven in ieder geval aan welke keuzen gemaakt zijn ten aanzien van:

- De te hanteren (gemiddelde) bebouwingsdichtheden, waaruit een kwantificering van de ruimteclaim in een bruto en netto-raming voortvloeit. (Voor zover hierin onzekerheden bestaan kan volstaan worden met een ondergrens voor de bebouwingsdichtheid, ofwel het maximaal denkbare ruimtebeslag.)
- Het omgaan met de regionale karakteristieken (oude kernen en het landelijke karakter).
- De verstedelijking in relatie tot de regionale ecologische, agrarische en recreatieve structuren en functies.
- Het beperken van de mobiliteitsbehoefte.

3.1.1 **Ontwikkelingsproces**

Bij de ontwikkeling van alternatieven²⁾ zijn de volgende aspecten aan de orde:

- Analyse en selectie van potentiële bouwlocaties.
- Opbouw van alternatieven, die bestaan uit een combinatie van bouwlocaties op grond van een gekozen thema.
- Beschrijven van globale uitgangspunten voor inrichtings- en beheersaspecten van bouwlocaties en hun omgeving, voor zover die een relatie hebben met de locatie-keuze.

Naar de mening van de Commissie dienen deze aspecten niet op voorhand te worden beschouwd als stappen die in de genoemde volgorde moeten worden doorlopen. Veel is te zeggen voor een ontwerp- en keuzeprocess waarbij de locaties, de thema's en de (hoofdlijnen van) inrichting en beheer steeds in hun onderlinge samenhang bekeken worden. Een dergelijke werkwijze voorkomt, dat in principe kansrijke alternatieven met aantoonbare milieuvoordelen in een vroeg stadium ten onrechte wegvallen.

3.1.2 **Analyse en selectie van potentiële bouwlocaties**

Beschrijf het selectieproces van potentiële bouwlocaties. Expliciteer de voorwaarden waaronder delen van het buitengebied in aanmerking kunnen komen voor verstedelijking. Ga hierbij ook in op de relatie tussen mogelijke toekomstige ontwikkelingen als gevolg van versterking van de natuur- en recreatiefunctie van het HES-gebied (bijvoorbeeld aanleg bosarealen) en de selectie van potentiële bouwlocaties.

Beschrijf de individuele locaties en hun relaties met de omgeving. Geef een beoordeling van de gevoeligheid van locaties voor verandering, c.q. de mogelijke geschiktheid van locaties voor verstedelijking, zowel in relatie tot de huidige situatie als tot de te verwachten autonome ontwikkeling.

3.1.3 **Opbouw alternatieven**

Maak via thematische invalshoeken een selectie uit de potentiële bouwlocaties en voeg deze samen tot alternatieven. Formuleer bij voorkeur één alternatief per thema en houdt daarbij rekening met de mogelijke ontwikkelingen op de langere termijn (tot het jaar 2015). Tot de alternatieven behoren in ieder geval alternatieven die worden geselecteerd uit de locatieverzamelingen van elk van de drie modellen die in de startnotitie worden genoemd.

-
- 2 De Commissie hanteert in dit richtlijnenadvies de volgende terminologie:
- thema: uitgangspunt/leidraad bij het samenstellen van alternatieven, bijvoorbeeld 'terugdringen van mobiliteit' of 'aansluiting bij het bestaande watersysteem';
  - alternatief: een samenhangende keuze uit potentiële bouwlocaties, op grond van een thema;
  - variant: specifieke invulling van de locaties waaruit een alternatief opgebouwd is (bijvoorbeeld een bepaalde verdeling van het aantal benodigde woningen over de locaties).

In de startnotitie wordt tevens gewerkt met het begrip 'model'. Een model geeft de gehele verzameling van bij een bepaald thema passende locaties aan. Het bevat dus meer locaties dan nodig is om aan de behoefte te voldoen. Binnen een model zijn verschillende alternatieven mogelijk.

In de alternatieven moet globaal worden aangegeven wat de situering is van groene stadsrandzones, recreatieve-toeristische voorzieningen en benodigde infrastructuur. Besteed speciale aandacht aan de mogelijkheden die alternatieven bieden om gebruik te maken van bestaande infrastructuur.

Beoordeel alternatieven integraal op de eerder genoemde uitgangspunten en randvoorwaarden, de regionale samenhang en structuur en de milieugevolgen. Houd daarbij rekening met het feit, dat door samenvoeging van locaties milieueffecten elkaar kunnen versterken of tegenwerken.

Ga bij het ontwikkelen van alternatieven expliciet in op de mate waarin een alternatief mogelijke toekomstige ontwikkelingen in het gebied 'op kan vangen' zonder fundamenteel aangepast of veranderd te moeten worden. Maak daarbij onderscheid tussen de mogelijkheden van fasering bij het gebruik maken van locaties, en de mogelijkheden die alternatieven bieden voor het in de toekomst inspelen op mogelijke nieuwe ontwikkelingen.

3.1.4 **Varianten**

Binnen één alternatief zijn in principe meerdere varianten mogelijk, waarin nadere invulling wordt gegeven aan bijvoorbeeld de taakstellingsverdeling over de tot het alternatief behorende locaties, de dichtheidsverdeling tussen en binnen die locaties, de benodigde infrastructuur, de groenzones en de toeristisch/recreatieve voorzieningen, voor zover van toepassing voor de streekplan-uitwerking.

3.2 **Specifieke opmerkingen**

3.2.1 **Opmerkingen bij de selectie en analyse van bouwlocaties**

Besteed bij de beschrijving van afzonderlijke locaties aandacht aan:

- *Binnen de locatie:*
  - de mogelijkheden om cultuurhistorische, visueel-ruimtelijke en of ecologische elementen en structuren in te passen;
  - de mogelijkheden om ter plaatse nieuwe kwaliteiten te scheppen (al dan niet in het kader van compensatie);
  - de gehanteerde uitgangspunten voor het creëren van natuur binnen de locaties;
  - de belangrijkste uitgangspunten die gehanteerd zullen worden voor inrichting en beheer van locaties:
    - mogelijke strategieën voor het omgaan met de bestaande landschappelijke onderlegger (aansluiten of juist contrasteren). Hierbij kan, bijvoorbeeld, differentiatie in bebouwingsdichtheden een rol spelen of een keuze voor 'harde' of juist 'zachte' grenzen van de locatie. Het gaat de Commissie hier uitdrukkelijk niet om concrete inrichtings- en beheersinformatie, maar om inzichten in de algemene uitgangspunten voor inrichting en beheer die onontbeerlijk zijn voor de beoordeling van de (effecten van) de locatiekeuze;

- de uitgangspunten met betrekking tot zonering, scheiding en verweving van gebiedsfuncties (wonen, werken, recreëren, verkeer, natuur, etc.).
- *Relaties tussen de locatie en haar omgeving*
  - De plaats en functie van de locatie in de ruimtelijke structuur en de gevoeligheid van deze structuur voor verandering. Houd daarbij rekening met de mogelijkheid, dat door bebouwing en bewoning van een locatie uitstralingseffecten optreden die de omgeving kunnen beïnvloeden en, omgekeerd, met overlast veroorzakende bestaande gebruiksvormen zoals spoorlijnen, wegen, agrarische bedrijfsbebouwing, en belemmeringen van of door hoogspannings of buisleidingen.
  - De wijze waarop 'rode'^{3]}, 'groene'^{4]} en 'blauwe'^{5]} infrastructuur op elkaar afgestemd kan/moet worden.
  - De capaciteit van de (persleidingen van) RWZI's waar eventuele bebouwing op aangesloten moet worden^{6]}.

3.2.2 Opmerkingen bij de opbouw van alternatieven

Verkeer & Mobiliteit:

Besteed bij de ontwikkeling van alternatieven aandacht aan de gevolgen van alternatieven voor de verplaatsingsbehoefte, vervoermiddelkeuze en ontsluiting. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om:

- verplaatsingsbehoefte:
  - de mate waarin kan worden aangesloten bij bestaande verstedelijking ('bouwen voor de eigen bevolking');
  - de ligging ten opzichte van werklocaties, recreatiegebieden en regionale voorzieningen;
  - het te bereiken voorzieningenniveau in de locatie(s) zelf.
- begunstiging milieuvriendelijke vervoerwijzen (bijvoorbeeld openbaar vervoer en fiets):
  - aansluiting op (boven)regionale treinverbindingen;
  - gewenste aanvullende verbindingen en mogelijkheden van ontsluiting door aanvullende stads- en/of streekbussen;
  - te hanteren bebouwingsdichtheden en mogelijkheden van verdichting bij openbaar vervoerhalten;
  - de bereikbaarheid per fiets van werklocaties, voorzieningen en openbaar vervoer halten;
  - de mogelijkheden om aan te sluiten bij bestaande lokale en regionale fietsroutes (eventueel kan hierbij ook verdichting op voor het fietsgebruik gunstige plekken een rol spelen);
  - de kruising van weg- en waterbarrières.
- ontsluiting:
  - de wijze waarop locaties door weginfrastructuur worden ontsloten en worden aangetakt op het rijkswegennet.

---

3 Stedebouwkundige en transport infrastructuur.

4 Recreatieve, ecologische en landbouw infrastructuur.

5 Waterhuishoudkundige infrastructuur.

6 Zie ook inspraakreactie 7, bijlage 4.

Landbouw:

Besteed bij het ontwikkelen van alternatieven speciale aandacht aan de invloed die de bestaande, deels kapitaalintensieve, agrarische omgeving heeft op mogelijkheden voor de ontwikkeling van groenstructuren en eventuele verweving van agrarische en groene functies. Ga in het MER in op de consequenties van deze invloed voor de planvorming, bijvoorbeeld:

- Hoe kan worden voorkomen, dat de uiteindelijk geselecteerde woongebieden opgesloten komen te liggen in een veeleisende produktieomgeving?
- Hoe kan worden voorkomen, dat de extra recreatiebehoefte als gevolg van nieuwe locaties leidt tot een ongewenste druk op natuurgebieden, indien deze behoefte niet in de omgeving van de locaties kan worden opgevangen?
- Welke mogelijkheden zijn er om (recreatieve) groenfuncties onder te brengen in de stadsgebieden zelf?

Ecologie:

Besteed (met name ten aanzien van het IJsselmeer en randgebieden) bij de ontwikkeling van alternatieven aandacht aan de doelen en behoeften ten aanzien van natuurontwikkeling en natuurbehoud; zowel de bestaande, als die welke mede onder invloed van de autonome ontwikkeling en de verstedelijking zullen ontstaan.

Geef aan welke typen van natuur als onderdeel van, of in samenhang met, de voorgenomen activiteit zullen worden ontwikkeld of beschermd. Geef bij ieder van de in beschouwing genomen natuuropties de eisen aan, waaraan tenminste moet worden voldaan wil er sprake kunnen zijn van behoud en/of ontwikkeling van deze opties. Ga hierbij in ieder geval in op:

- omvang van leefgebieden en de aanwezigheid van ecologische verbindingen;
- aanwezigheid van (sleutel)soorten;
- waterkwaliteit en -huishouding;
- bodemkarakteristieken en de mate van verontreiniging;
- gebruiksintensiteit.

Geef de noodzaak van aanvullende voorzieningen aan, de eventuele gevolgen van de aanleg hiervan, en de relatie met de benodigde beheersinspanning⁷].

Behalve aan natuur in het buitengebied, moet aandacht worden besteed aan mogelijkheden om goede uitgangssituaties te scheppen voor 'natuur in de stad'. De Commissie beveelt aan na te gaan in welke woonplaatsen relatief veel natuurwaarden voorkomen (bijvoorbeeld uitgedrukt in soortenrijkdom, bijzondere soorten en levensgemeenschappen) en welke omstandigheden daartoe hebben geleid. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om:

- differentiatie van bouwdichtheden;
- aanpak van het water- en groenbeheer;
- specifiek natuurgerichte voorzieningen;
- verstedelingsstructuur (zoals groene lobben in de stad).

---

7 Bijvoorbeeld, wil men in een bepaald gebied een welomschreven "natuurdoeltype" met alle beschikbare middelen bereiken en vasthouden, of laat men de natuur verder haar gang gaan.

Bouwen in het IJsselmeer:

Maak duidelijk hoe de in de startnotitie aangegeven te onderzoeken locatie Kooizand zich verhoudt tot de regionale verstedelijkingsopgave als geheel en tot de daarvan afgeleide planvorming. Wat is, bijvoorbeeld, de stedenbouwkundige noodzaak voor deze locatie en, omgekeerd, waarom wordt een dergelijke optie niet elders in overweging genomen? Zijn er voor de diverse alternatieven varianten mogelijk waarin het betreffende woningbouwvolume wordt toegewezen aan of verdeeld over andere locaties?

Archeologie:

Geef - uitgaande van een aanduiding van de aard van de archeologische relicten die mogelijk in de te beïnvloeden gebieden aanwezig zijn^{8]} - aan hoe bij de planvorming en de uitvoering zal worden omgegaan met vondstlocaties en veelbelovende structuren (oude oeverwallen, etc.).

3.3 Haalbaarheid alternatieven

Maak duidelijk hoe realistisch alternatieven zijn. Bij alternatieven die worden afgeleid van de in de startnotitie genoemde modellen, zijn daarbij met name de volgende punten van belang:

- *Alternatieven gebaseerd op model A:*
  - Wat is de haalbaarheid van een nieuw NS-station in de Leekerlanden?
- *Alternatieven gebaseerd op model B:*
  - Zijn - gelet op het belang dat bij afstemming van ruimtelijk ontwikkeling op een regionaal de gedachte bediening door openbaar vervoer ook daadwerkelijk van de grond komt - de regionale vervoersstromen structureel voldoende voor een (exploitabele) regionaal?
  - Welke relatie bestaat er met de bovenregionale functie die het spoor kent (Enkhuizen - Amsterdam), bijvoorbeeld de invloed die het toevoegen van meer stations kan hebben op de kwaliteit van de verbinding tussen de zwaarste kernen (Hoorn, Enkhuizen, Stede Broec)?
- *Alternatieven gebaseerd op model C:*
  - In hoeverre is het, gelet op het gegeven dat het watersysteem wordt bepaald door de relatie met de landbouw, mogelijk hoog- en laagwatersystemen te scheiden in schoon- en vuilwatersystemen?^{9]}
  - In hoeverre is het haalbaar om zuivering van IJsselmeerwater met helofytenfilters uit te voeren, gelet op het grote ruimtebeslag van dit soort filters?

---

8 Rekening houdend met de structuur en genese van de bodem en met reeds gedane vondsten in het gebied zelf en in vergelijkbare gebieden.

9 Zie ook inspraakreactie 5, bijlage 4.

In model C wordt een hydrologisch systeem aangeduid, dat bestaat uit vijf hoofdcomponenten en een aantal tussenschakels. De Commissie beveelt aan om, eveneens uitgaande van het thema 'optimalisering van het watersysteem', ook andere mogelijkheden in beschouwing te nemen. Bijvoorbeeld, een systeem waarbij het agrarisch en het stedelijk laagwatersysteem geïntegreerd worden en (al dan niet samen met de rwzi-effluenten) de helofytenfilters voeden die het hoogwatersysteem van water moeten voorzien¹⁰].

Overigens is de Commissie van mening, dat elementen van model C in zijn algemeenheid ook bruikbaar zijn als onderdeel van andere alternatieven.

3.4 Meest milieuvriendelijke alternatief

Het zogeheten meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) komt in de regel tot stand door combinatie van hiervoor behandelde locaties en inrichtingsvarianten, die de meest gunstige voorwaarden voor het milieu bevatten. Zeker in het MMA verdient het aanbeveling in te gaan op mitigerende maatregelen en inrichtingsaspecten die de milieukwaliteit van de toekomstige stedelijke gebieden verhogen.

Het MMA moet aan de volgende algemene voorwaarden voldoen:

- Het moet realistisch zijn, dat wil zeggen het moet voldoen aan de doelstellingen van de initiatiefnemer, alsmede binnen zijn of haar competentie liggen.
- Het moet uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu.
- Het moet gericht zijn op het zo veel mogelijk voorkomen van nadelige milieugevolgen, dan wel het behalen van een maximale milieuwinst.

Besteed bij het MMA aandacht aan:

- Verdergaande maatregelen om negatieve milieu-effecten te voorkomen dan wel te beperken of positieve effecten te versterken.
- Verdergaande maatregelen om belangrijke natuurwaarden te versterken dan wel te compenseren.
- Potenties voor een milieuvriendelijke inrichting van de locaties en hun omgeving (woongebieden, infrastructuur, groenzones).
- Potenties voor een duurzame inrichting met betrekking tot de energievoorziening en de waterstromen.
- Het zo veel mogelijk beperken van de hoeveelheid ophoogzand c.q. de alternatieven daarvoor.
- Verdergaande maatregelen om de (auto)mobiliteit te beperken.

---

10 De uitslag van landbouwwater, en eventueel ook van rwzi-effluenten op het IJsselmeer, zou hierdoor kunnen worden beperkt, evenals de noodzaak van het inlaten van IJsselmeerwater. Ook zouden wellicht schaalvoordelen kunnen worden behaald, zou een grotere ontwerprijheid kunnen ontstaan ten aanzien van de locatie en dimensionering van voorzieningen (waaronder helofytenfilters), en zouden fluctuaties in de hydraulische en organische belasting van de filters kunnen worden beperkt.

Het MMA hoeft niet overeen te komen met één van de eerder uitgewerkte alternatieven. Geef in het MER gemotiveerd aan vanuit welke optie dit alternatief als het meest milieuvriendelijk wordt geclassificeerd.

4. BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN AUTONOME ONTWIKKELING

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "*een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen.*"

Beschrijf (zo veel mogelijk kwantitatief) de *bestaande toestand* van het milieu in het studiegebied en de te verwachten *autonome ontwikkeling* hiervan (tot het jaar 2005) als referentie voor de beoordeling van de te verwachten milieueffecten. Daarbij is de autonome ontwikkeling de toekomstige ontwikkeling van het milieu zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd, maar waarbij wel rekening wordt gehouden met eventuele effecten van voltooide en lopende ingrepen en ingrepen die worden voorzien als gevolg van reeds vastgelegd beleid (zoals de bouw van 6000 reeds geplande woningen, reeds besloten aanleg van bedrijventerreinen en infrastructuur en de uitvoering van een ruilverkaveling).

Ga met betrekking tot natuur en landschap ook in op de *potenties* van bepaalde gebieden.

Belangrijke onzekerheden dienen duidelijk te worden aangegeven. Bestaande literatuur, aangevuld met eventueel te verrichten veldonderzoek vormen de basis voor de beschrijving van de huidige situatie.

Studiegebied

Tot het studie gebied behoren de locaties met hun omgeving en de aangrenzende gebieden voor zover die door de verstedelijking merkbaar kunnen worden beïnvloed. Per milieu-aspect kan de omvang van het beïnvloedingsgebied verschillen. Gebieden die belangrijke landschappelijke, ecologische, verkeerskundige of waterhuishoudkundige relaties hebben met het directe beïnvloedingsgebied, worden voor het betreffende aspect ook tot het studiegebied gerekend.

5. GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

5.1 Algemeen

Beschrijf de gevolgen voor de ontwikkeling van het milieu en de waardering van deze gevolgen in stappen:

- Duid per aspect - gerelateerd aan de ingreep - in het kort de potentiële effecten aan; bezie daarbij door middel van welke maatregelen het effect geheel of gedeeltelijk kan worden tegengegaan (of positieve effecten versterkt).
- Beoordeel belangrijke effecten en/of effecten die duidelijk onderscheidend zijn voor de verschillende alternatieven en werk deze verder uit. Criteria daarbij zijn vooral:
  - de mate waarin ze aan het gebied toegekende, of voor het gebied open te houden, functies beïnvloeden, en
  - de algemeen geldende normen en streefwaarden van het milieubeleid¹¹].

Neem ten aanzien van de effectbeschrijving de volgende algemene richtlijnen in acht:

- Motiveer de wijze waarop de milieu-effecten zijn bepaald en beschreven. Het gaat daarbij in het bijzonder om de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van zowel de basisgegevens als de gebruikte methoden. Voer bij onzekerheden over het wel of niet optreden van effecten een betrouwbaarheidsanalyse uit.
- Geef aan of de effecten tijdelijk of permanent zijn, ophesbaar of onomkeerbaar zijn, op de korte of lange termijn spelen en in hoeverre cumulatie van effecten kan optreden.
- Geef naast de negatieve effecten ook de positieve effecten aan.
- Beschrijf de gevolgen van zowel de aanleg als het gebruik van de locaties, inclusief eventuele nieuwe infrastructuur.

Hierna worden de mogelijke effecten genoemd waaraan in het MER in ieder geval aandacht moet worden besteed.

---

11 Omdat algemeen geldende normen en streefwaarden niet specifiek voor bepaalde gebieden en situaties opgesteld zijn, leidt bespreking van de relatie tussen effecten en specifieke gebiedsfuncties tot een beter inzicht in het belang van (in milieu-parameters uitgedrukte) effecten van ingrepen (aanleg van woongebieden, bedrijventerreinen, infrastructuur, recreatievoorzieningen en natuurgebieden) voor functies (wonen, werken, recreëren, natuurbehoud) in het HES-gebied.

5.2 Landschap, cultuurhistorie en archeologie

- *Visueel-ruimtelijke effecten:*
  - Effecten op de openheid van het landschap, in relatie tot de maat van de betreffende landschappelijke eenheid; daarbij gaat het niet alleen om effecten van bouwlocaties, maar ook om die van eventuele nieuwe infrastructuur.
  - Effecten op de grenzen van de open ruimte, bijvoorbeeld in relatie tot de stadsranden:
    - effecten op herkenbare lengtestructuren;
    - effecten op de contrastwerking tussen stedelijk en landelijk gebied;
    - aanwezigheid van ruimtelijke barrières.
  - Effecten op het grensvlak van water en land, bijvoorbeeld:
    - effecten op de differentiatie in water en land;
    - effecten op profiel en zicht op kustlijn.
  - Effecten op kenmerkende landschappelijke en cultuurhistorische elementen en structuren, bijvoorbeeld:
    - verstedelijkingskernen, oude dorpslinten, ontginningsassen, waterwegen, spoorlijnen;
    - karakteristieke gebouwen;
    - verkavelingspatronen, inpolderingen en bosschages.
- *Effecten op aanwezige geomorfologische elementen en structuren*
- *Effecten op aanwezige archeologische elementen en structuren*

5.3 Bodem, grond- en oppervlaktewater

- *Effecten op ongestoorde bodemprofielen*
- *Effecten op de behoefte aan ophoogzand*

Ga bij grootschalig gebruik van ophoogzand in op de benodigde hoeveelheid en de herkomst van het zand. De buitendijkse locatie Kooizand dient hierbij speciale aandacht te krijgen.
- *Effecten op de grond- en oppervlaktewaterhuishouding*

Bijvoorbeeld, door ingrepen als onderbemaling, peilverlaging, verharding oppervlak, verstoring geotechnische opbouw. Het gaat hierbij om effecten als:

  - effecten op de grondwatervoorraad;
  - wijziging grondwaterstanden (waardoor eventuele uitdroging en inklinking);
  - wijziging oppervlaktewaterpeilen;
  - wijziging kwel-infiltratie situaties;
  - wijziging grondwaterstromen;
  - wijziging beslag op capaciteit riolering en boezemstelsel;
  - de gevolgen van zettingsprocessen die kunnen optreden bij het gebruik van ophoogzand, met inbegrip van de uitstralingseffecten op de omliggende gebieden.

- *Effecten op de kwaliteit van bodem-, grond- en oppervlaktewater^{12]}*
Bijvoorbeeld, effecten door afvoer van regenwater, uitslag van afvalwater (rioolzuiveringsinstallaties), gewijzigde bodembelasting, uitspoeling van ophoogzand en meer algemeen door eventuele afgeleide effecten van de grond- en oppervlaktewaterhuishouding. Ga hierbij ook in op eventuele effecten van woningbouwlocaties op de drinkwaterfunctie van het IJsselmeer (innamepunt Andijk)^{13]}.

5.4 Flora, fauna en ecologie

- *Biotoopverandering*
Door aanleg en gebruik van nieuwe bebouwing, infrastructuur en groenzones kunnen aanwezige en potentiële natuurwaarden achteruit gaan - bijvoorbeeld door verstoring, vernietiging, versnippering, kwaliteitsvermindering - of juist toenemen (bijvoorbeeld door verbetering van leefomstandigheden voor al dan niet reeds aanwezige plante- en diersoorten). Geef aan in hoeverre sprake zal zijn van verslechtering of verbetering van biotopen van diersoorten en standplaatsen van planten, inclusief effecten op natuurwaarden die aan vochtige omstandigheden gebonden zijn^{14]}. Betrek hierbij de mate waarin flora, fauna en ecosystemen (zouden kunnen) bijdragen aan beoogde gebiedsfuncties^{15]}.

Besteed speciale aandacht aan natuurwaarden die bepaald zijn door het grensvlak land/water, zoals broed- en rustgebieden, de fourageerfunctie van het IJsselmeer en aangrenzende polders, en de vegetatie van kwelgebieden. Ga ook in op eventuele effecten op relaties via water, en de daaraan gekoppelde overlevingskansen van lokale populaties.

- *Effecten op ecologische structuren*
Het gaat hierbij om directe of indirecte verstoring van zowel bestaande ecologische structuren als potentiële of gewenste ecologische structuren. Houdt hierbij ook rekening met de toename van verkeer en de toename van de recreatiedruk. Belangrijk zijn verder de mogelijkheden om de ecologische structuren te versterken.

---

12 Zie ook inspraakreactie 7, bijlage 4.

13 Zie ook inspraakreactie 14, bijlage 4.

14 Als gevolg van wijziging van de grond- en oppervlaktewaterhuishouding.

15 Dit kan, afhankelijk van de situatie, bijvoorbeeld samenhangen met:

- het ter plaatse voorkomen van hoge soortenrijkdom, zeldzame soorten en/of indicatorsoorten;
- de betekenis van met name het IJsselmeergebied als schakel in de westpalearctische trekbaan;
- de recreatieve en educatieve betekenis van (ook algemeen voorkomende) planten en dieren.

5.5 Verkeer en Mobiliteit

- *Effecten op de mobiliteit*
Geef aan in welke mate mobiliteit in de zin van verplaatsingsbehoefte wordt gegenereerd in de verschillende alternatieven.
- *Effecten op de vervoermiddelkeuze*
Geef aan in hoeverre en op welke wijze de verschillende alternatieven de vervoermiddelkeuze sturen ten gunste van milieuvriendelijke vervoerwijzen als openbaar vervoer (kwantitatief) en fiets (voor zover mogelijk kwantitatief).
- *Effecten op de behoefte aan nieuwe infrastructuur*
Ga in op de behoefte aan aanpassing van bestaande infrastructuur, en de behoefte aan nieuwe weginfrastructuur en de inpasbaarheid daarvan.
- *Effecten op de autokilometerproductie*
Geef inzicht in het te verwachten effect op het totale autokilometrage in elk van de alternatieven. Maak daarbij inzichtelijk over welke onderdelen van het wegennet de kilometers worden afgewikkeld (zo mogelijk met onderscheid naar bovenregionaal, regionaal en lokaal, en binnen en buiten de bebouwde kom).
- *Effecten op de verkeersveiligheid*
  - Geef aan in hoeverre geproduceerde autokilometers zich over veilige of onveilige wegtypen^{16]} zullen afwikkelen:
    - op welke wegvakken dient met een toename van het verkeer rekening te worden gehouden?
    - hoe is daarbij de verhouding tussen veilige en onveilige wegtypes?
    - wat is het netto-effect op de verkeersveiligheid?
  - Ga in op de relatie tussen de woningbouw-ontwikkeling en de behoefte om bestaande of nieuwe hoofdwegen gelijkvloers over te steken. In hoeverre worden bestaande knelpunten in de oversteekbaarheid door een toenemend autogebruik als gevolg van de woningbouw verergerd?

5.6 Geluid en veiligheid^{17]}

- *Geluid*
Geef in het geval van nieuwe infrastructuur, of een significante wijziging in het gebruik van bestaande infrastructuur, inzicht in de geluideffecten (waar mogelijk kwantitatief, bijvoorbeeld op basis van geluidcontouren).

---

16 Kentallen SWOV.

17 Veiligheid anders dan verkeersveiligheid.

- *Veiligheid*
Bijvoorbeeld, de veiligheidsrisico's voor buitendijkse woonlocaties of het voorkomen van brand- of explosiegevaarlijke objecten in de omgeving van potentiële bouwlocaties.

5.7 Woon- en leefmilieu

- *Effecten op het nieuwe woon- en leefmilieu*
  - de aansluiting op bestaande bebouwing en de aanwezigheid van barrières;
  - de bereikbaarheid van lokale voorzieningen (winkels, scholen) en regionale voorzieningen (cultuur, gezondheidszorg, recreatie);
  - de nabijheid en bereikbaarheid van recreatieve voorzieningen en buitengebied;
  - belasting met geurstoffen en toxische stoffen vanuit de omgeving (bijvoorbeeld vanuit de landbouw of door verkeer), voor zover onderscheidend voor de verschillende alternatieven.
- *Effecten op het bestaande woon- en leefmilieu*
  - wijziging eigen identiteit;
  - verandering ruimtelijke omgevingskwaliteit (beleving landschap) en nieuwe barrières;
  - ondersteuning/uitbreiding bestaand voorzieningenniveau.

5.8 Mitigatie en compensatie

Beschrijf de mogelijkheden om te verwachten, belangrijke negatieve effecten te mitigeren of te compenseren. Ga ten aanzien van compenseren zowel in op mogelijkheden binnen bouwlocaties, als mogelijkheden elders in het HES-gebied.

5.9 Overige aspecten

Bij de visie op verstedelijkingsmodellen in de regionale context spelen de agrarische structuren in samenhang met de ecologisch-landschappelijke structuur een belangrijke rol. Besteed daarom in globale en kwalitatieve zin aandacht aan het huidige bodemgebruik en de betekenis hiervan voor de agrarische structuur.

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

Vergelijk de milieu-effecten van het voorkeursalternatief en de overige alternatieven onderling, met de referentiesituatie én met de te verwachten autonome ontwikkeling van de milieukwaliteit in de regio. Doel van deze vergelijking is inzicht geven in de mate waarin de positieve en negatieve ontwikkelingen als gevolg van de uitvoering van het voorkeursalternatief verschillen van de overige alternatieven.

De bij de vergelijking gehanteerde normen/klassen dienen te worden onderbouwd. Betrek hierbij de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid, de mate waarin alternatieven aan het gebied toegekende functies (on)mogelijk maken en de mate waarin alternatieven mogelijke nieuwe ontwikkelingen kunnen opvangen¹⁸].

Bij de vergelijking van de alternatieven kunnen de financiële aspecten van de alternatieven worden betrokken om de realiteitswaarde van de alternatieven beter te kunnen beoordelen. Dit is in het kader van de milieu-effectrapportage echter niet verplicht.

7. LEEMTEN IN KENNIS

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieu-effecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Noem de leemten in kennis en informatie, die van belang zijn voor een goede oordeelsvorming. Het doel van deze beschrijving is om een indicatie te krijgen van de volledigheid van de informatie voor de besluitvorming.

Beschrijf:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre dit de kwaliteit van de besluitvorming beïnvloedt.

Informatie die voor de besluitvorming essentieel is, kan niet onder leemten in kennis worden opgenomen, maar moet in het MER worden verstrekt.

---

18 Zie § 3.1.3.

8. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effect-rapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

Het bevoegd gezag moet bij de besluitvorming een evaluatieprogramma op stellen teneinde de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en om zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen.

Het verdient aanbeveling dat de initiatiefnemer in het MER reeds een aanzet tot een dergelijk evaluatieprogramma geeft, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het op te stellen evaluatieprogramma.

9. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. Presenteer de onderling vergelijking bij voorkeur met behulp van tabellen, figuren en kaarten.

Voor de overige presentatie beveelt de Commissie aan:

- het MER beknopt te houden;
- achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzes onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- (eventueel) kaartmateriaal (zo mogelijk) te voorzien van een leesbare ondergrond met de gebruikte topografische namen en een duidelijke legenda.

10. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- De hoofdpunten voor de besluitvorming¹⁹, inclusief de belangrijkste waarden van het milieu in het studiegebied.
- De voorgenomen activiteit en de alternatieven.
- De belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit.
- Het resultaat van de vergelijking van de alternatieven (zo mogelijk in tabelvorm).

---

¹⁹ Zie de hoofdpunten van dit advies op bladzijde 1.

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen
voor het milieu-effectrapport
Woningbouwlocaties HES-gebied

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 30 mei 1995 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

PROVINCIE

Noord-Holland

Datum 30 mei 1995 Nr. 95-513254

Onderwerp Startnotitie woningbouw HES-gebied.

Gedeputeerde Staten

Provinciehuis Dreef 3 2012 HR Haarlem

Postadres Postbus 123 2000 MD Haarlem

Telefoon 023 14 31 43 Telefax 023 31 44 62

Commissie voor de milieu-effectrapportage Postbus 2345 3500 .. UTRECHT

Commissie voor de milieu-effectrapportage	
Ingekomen:	L 17 JUNI 1995
nummer:	952-95
dossier:	704-11m5 3x
kopie naar:	Sc-prod-bibl

Telefoon 023 -143939 Afdeling 1A

Behandelende dienst Milieu en Water

Behandeld door dhr. T.H. Herkink

Uw kenmerk -

Bijgelegd div

VERZONDEN

- 6 JUNI 1995

Geachte heer/mevrouw,

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 7.12 van de Wet milieubeheer doen wij u bijgaand toekomen een exemplaar van de startnotitie inzake de streekplanuitwerking van het streekplan Noord-Holland Noord 1995-2005 ten behoeve van potentiële woningbouwlocaties in het HES-gebied. Het Provinciaal Bestuur van Noord-Holland treedt in deze m.e.r.-procedure op als initiatiefnemer en als bevoegd gezag.

Wij verzoeken u met inachtneming van de in de wet bepaalde termijnen ons van advies te dienen met betrekking tot de inhoud van de richtlijnen voor het milieu-effectrapport.

Naast de startnotitie treft u bijgaand aan een afschrift van de bekendmaking van de startnotitie, een modellenstudie, alsmede de concept-richtlijnen. Wij verzoeken u de concept-richtlijnen te gebruiken als uitgangspunt voor het door u uit te brengen advies.

Centrale Bestuursdienst Milieu en Water Ruimte en Groen Wegen, Verkeer en Vervoer Welzijn, Economie en Bestuur

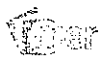
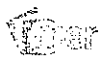
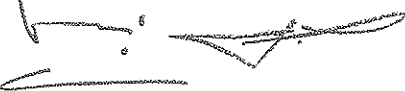
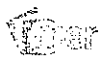
Hoogachtend, Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

griffier. voorzitter.

Bereikbaarheid per openbaar vervoer: vanaf station Haarlem buslijnen 1, 5, 71, 72, 93, 140 en 174 van de NZH, vanaf Zandvoort en Heemstede/Aerdenhout of Amsterdam-West buslijn R0 van de NZH

BIJLAGE 1A

Brief van het bevoegd gezag d.d. 27 juni 1995 betreffende het opschorten van de
adviestermijn

Datum: 27 juni 1995		Nr.: 95-513952	 PROVINCIE Noord-Holland										
Onderwerp: Startnotitie woningbouw HES-gebied.													
De Commissie voor de milieu-effectrapportage Postbus 2345 3500 GH UTRECHT			☒ Gedeputeerde Staten Provinciehuis Dreef 3 2012 HR Haarlem Postadres Postbus 123 2000 MD Haarlem Telefoon 023 14 31 43 Telefax 023 31 44 82										
Behandelende dienst: Milieu en Water	Telefoon 023 -143939	Afdeling 1A											
Behandeld door: dhr. T.H. Herkink	Uw kenmerk	Bijlagen	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">VERZONDEN - 5 JULI 1995</div>										
Geachte Commissie,													
<p>De bekendmaking van de startnotitie milieu-effectrapportage (m.e.r.) ten behoeve van de besluitvorming over de streekplanuitwerking HES-gebied werd door een vergissing van ons reclame-adviesbureau niet gepubliceerd in het Noordhollands Weekblad (editie Hoorn en editie Enkhuizen). De publikatie in de betreffende regionale weekbladen zal alsnog geschieden op 6 juli 1995. In de Staatscourant zal de publikatie worden herhaald. In verband met de verlate publikatie en rekening houdend met de vakantieperiode wordt de inzage- en inspraaktermijn verlengd tot 18 augustus 1995.</p> <p>De provincie heeft vijf diensten. Teneinde alle inspraakreacties in uw advies te kunnen betrekken kunt u desgewenst uw advies opschorten tot 1 september 1995. Bijgaand treft u aan een afschrift van de nieuwe bekendmaking.</p>													
Centrale Bestuursdienst Milieu en Water Ruimte en Groen Wegen, Verkeer en Vervoer Wetzijn, Economie en Bestuur	Hoogachtend, Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,												
<table border="1"><tr><td></td><td>Commissie voor de milieu-effectrapportage</td></tr><tr><td>opakdatum:</td><td>6 JULI 1995</td></tr><tr><td>nummer:</td><td>976-95</td></tr><tr><td>door:</td><td>704-22/23</td></tr><tr><td>kopie naar:</td><td>Vh, Sc, P, B, B, B</td></tr></table>		Commissie voor de milieu-effectrapportage	opakdatum:	6 JULI 1995	nummer:	976-95	door:	704-22/23	kopie naar:	Vh, Sc, P, B, B, B	griffier.	voorzitter.	
	Commissie voor de milieu-effectrapportage												
opakdatum:	6 JULI 1995												
nummer:	976-95												
door:	704-22/23												
kopie naar:	Vh, Sc, P, B, B, B												
			Bereikbaarheid per openbaar vervoer: vanaf station Haarlem buslijnen 1, 5, 71, 72, 83, 140 en 174 van de NZH; vanaf Zandvoort en Heemstede/Aerdenhout of Amsterdam-West buslijn 80 van de NZH										

BIJLAGE 2

Openbare kennisgeving van de startnotitie in Staatscourant nr. 108 d.d. 8 juni 1995

WET MILIEUBEHEER

Bekendmaking startnotitie milieu-effectrapportage (m.e.r.) ten behoeve van de besluitvorming over de streekplanuitwerking HES-gebied. Het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland maakt het navolgende bekend.

Medio september 1994 is door de Provinciale Staten van Noord-Holland het streekplan Noord-Holland-Noord vastgesteld. Het streekplan voorziet in de bouw van 10.000 woningen tot het jaar 2005 in het HES-gebied (de stedeband van Hoorn, Enkhuizen, Stede Broec en Drechterland). De bestaande bestemmingsplannen en algemeen geaccepteerde locaties bieden ruimte voor circa 6000 woningen. Voor circa 4000 woningen zullen nieuwe locaties moeten worden aangewezen. Deze locaties zullen in samenhang met een eventuele uitbreiding van regionale bedrijfsterrinen en nieuw aan te leggen infrastructuur en groen- en recreatiestructuur worden vastgelegd in een streekplanuitwerking. Genoemd college zal de streekplanuitwerking vaststellen. Ten behoeve van de besluitvorming over de streekplanuitwerking zal een milieu-effectrapport (MER) worden opgesteld. Het MER heeft tot doel het milieubelang een volwaardige plaats in de besluitvorming te geven. Bij het opstellen van het MER wordt overeenkomstig hoofdstuk 7 van de Wet milieubeheer de procedure voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) gevolgd. Deze procedure moet waarborgen dat het MER op de juiste wijze wordt opgesteld en beoordeeld. Deze kennisgeving markeert het begin van de m.e.r.-procedure.

Modellenstudie, startnotitie en richtlijnen

Het Provinciaal Bestuur heeft in februari 1995 een modellenstudie vastgesteld. De modellenstudie bevat een eerste verkenning van een aantal nader te bestuderen alternatieven voor de mogelijke ontwikkelingen van het HES-gebied. In aansluiting op de modellenstudie werd door het Provinciaal Bestuur in mei 1995 de startnotitie voor de m.e.r. vastgesteld. In de modellenstudie wordt in navolging van de modellenstudie een aanduiding gegeven van de alternatieven en varianten die in het MER in ieder geval zullen worden bestudeerd. De startnotitie stelt eenieder in staat mee te denken over de in het MER te beschrijven milieugevolgen. Het plangebied bestaat het grondgebied van de gemeenten Hoorn, Enkhuizen, Drechterland, Stede Broec en het oostelijk deel van de gemeente Wester-Koggenland.

Voordat het MER wordt opgesteld, stelt het college van Gedeputeerde Staten de richtlijnen vast. Deze richtlijnen geven de gewenste inhoud van het MER aan. Een ieder wordt hierbij uitgenodigd opmerkingen te maken ten behoeve van het opstellen van de richtlijnen.

Inzage

De startnotitie en de modellenstudie liggen op werkdagen, vóór kantooruren, van 9 juni tot 7 juli 1995 ter inzage:

- bij de dienst Milieu en Water van de provincie Noord-Holland, kamer 2090, Houplein 33 te Haarlem;
- bij de secretarie van de gemeente Drechterland, Raadhuisplein 1 te Hoogkarspel van 09.00 tot 12.30 uur;
- bij de sector Openbare Werken Enkhuizen, Afdeling Milieu, Westersstraat 111 te Enkhuizen van maandag tot en met donderdag van 09.00 tot 12.00 uur en van 14.00 tot 16.00 uur, vrijdag van 09.00 tot 12.00 uur;
- in het stadhuis van de gemeente Hoorn, Afdeling BVVM, sectie Milieu, Nieuwe Steen 1 te Hoorn van 09.00 tot 12.00 uur en van 14.00 tot 16.30 uur;
- bij de secretarie van de gemeente Stede Broec, de Middend 2 te Bovenkarspel van 09.00 tot 16.00 uur (vrijdag tot 12.00 uur);
- bij de secretarie van de gemeente Wester-Koggenland, Middenhof 2 te De Goorn van 09.00 tot 12.00 uur; Bovendien liggen de stukken, na kantooruren, ter inzage:
- bij de Openbare Bibliotheek van Hoogkarspel, Bernhardstraat 20 te Hoogkarspel elke maandag- en donderdagavond van 19.00 tot 21.00 uur;
- bij de Openbare Bibliotheek van Enkhuizen, Kwakerspad 3 te Enkhuizen op vrijdag van 18.00 tot 21.00 uur;
- in het stadhuis van Hoorn, (2e fase), Nieuwe Steen 1 te Hoorn op de woensdagavonden van 19.00 tot 22.00 uur;
- bij de secretarie van Stede Broec, de Middend 2 te Bovenkarspel, echter uitsluitend na een telefonisch gemaakte afspraak (tel. 02285 101 11);
- bij de secretarie van Wester-Koggenland, Middenhof 2 te De Goorn, op de maandagavonden van 17.00 tot 20.00 uur.

Reacties

Tot 7 juli 1995 kan iedereen opmerkingen met betrekking tot de beoogde inhoud van de richtlijnen schriftelijk indienen bij het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, Postbus 123, 2000 ND te Haarlem. De indiener kan (bij indiening) verzoeken om zijn/haar persoonlijke gegevens niet bekend te maken.

Nadere informatie

Voor meer informatie over het MER, de streekplanuitwerking en dergelijke kunt u zich wenden tot de heer P. Ruber van de dienst Ruimte en Groen van de provincie Noord-Holland, tel. 023 (5)14 33 21.

BIJLAGE 2A

Openbare kennisgeving van verlenging van de inspraaktermijn in Staatscourant nr. 123 d.d. 6 juli 1995

<p style="text-align: center;">PROVINCIE</p> <p style="text-align: center;">WET MILIEUBEHEER</p> <p>Bekendmaking startnotitie milieueffectrapportage (m.e.r.) ten behoeve van de besluitvorming over de streekplanuitwerking HES-gebied. Het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland maakt het navolgende bekend.</p> <p>Medio september 1994 is door de Provinciale Staten van Noord-Holland het streekplan Noord-Holland-Noord vastgesteld. Het streekplan voorziet in de bouw van 10.000 woningen tot het jaar 2005 in het HES-gebied (de stedeband van Hoorn, Enkhuizen, Stede Broec en Drechterland). De bestaande bestemmingsplannen en algemeen geaccepteerde locaties bieden ruimte voor circa 6000 woningen. Voor circa 4000 woningen zullen nieuwe locaties moeten worden aangewezen. Deze locaties zullen in samenhang met een eventuele uitbreiding van regionale bedrijfsterrinen en nieuw aan te leggen infrastructuur en groen- en recreatiestructuur worden vastgelegd in een streekplanuitwerking. Genoemd college zal de streekplanuitwerking vaststellen. Ten behoeve van de besluitvorming over de streekplanuitwerking zal een milieueffectrapport (MER) worden opgesteld. Het MER heeft tot doel het milieubelang een volwaardige plaats in de besluitvorming te geven. Bij het opstellen van het MER wordt overeenkomstig hoofdstuk 7 van de Wet milieubeheer de procedure voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) gevolgd. Deze procedure moet waarborgen dat het MER op de juiste wijze wordt opgesteld en beoordeeld. Deze kennisgeving markeert het begin van de m.e.r.-procedure.</p> <p>Modellenstudie, startnotitie en richtlijnen</p> <p>Het Provinciaal Bestuur heeft in februari 1995 een modellenstudie vastgesteld. De modellenstudie bevat een eerste verkenning van een aantal nader te bestuderen alternatieven voor de mogelijke ontwikkelingen van het HES-gebied. In aansluiting op de modellenstudie werd door het Provinciaal Bestuur</p>	<p>in mei 1995 de startnotitie voor de m.e.r. vastgesteld. In de startnotitie wordt in nvolging van de modellenstudie een aanduiding gegeven van de alternatieven en varianten die in het MER in ieder geval zullen worden bestudeerd. De startnotitie stelt eenieder in staat mee te denken over de in het MER te beschrijven milieugevolgen. Het plangebied beslaat het grondgebied van de gemeenten Hoorn, Enkhuizen, Drechterland, Stede Broec en het oostelijk deel van de gemeente Wester-Koggenland.</p> <p>Voordat het MER wordt opgesteld, stelt het college van Gedeputeerde Staten de richtlijnen vast. Deze richtlijnen geven de gewenste inhoud van het MER aan. Een ieder wordt hierbij uitgenodigd opmerkingen te maken ten behoeve van het opstellen van de richtlijnen.</p> <p>Inzage</p> <p>De startnotitie en de modellenstudie liggen op werkdagen, tijdens kantooruren, van 7 juli tot 18 augustus 1995 ter inzage:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bij de dienst Milieu en Water van de provincie Noord-Holland, kamer 2090, Houtplein 33 te Haarlem; - bij de secretarie van de gemeente Drechterland, Raadhuisplein 1 te Hoogkarspel van 09.00 tot 12.30 uur; - bij de sector Openbare Werken Enkhuizen, Afdeling Milieu, Westerstraat 111 te Enkhuizen van maandag tot en met donderdag van 09.00 tot 12.00 uur en van 14.00 tot 16.00 uur, vrijdag van 09.00 tot 12.00 uur; - in het stadhuis van de gemeente Hoorn, Afdeling BWM, sectie Milieu, Nieuwe Steen 1 te Hoorn van 09.00 tot 12.00 uur en van 14.00 tot 16.30 uur; - bij de secretarie van de gemeente Stede Broec, de Middend 2 te Bovenkarspel van 09.00 tot 16.00 uur (vrijdag tot 12.00 uur); - bij de secretarie van de gemeente Wester-Koggenland, Middenhof 2 te De Goorn van 09.00 tot 12.00 uur. <p>Bovendien liggen de stukken, na kantooruren, ter inzage:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bij de Openbare Bibliotheek van Hoogkarspel, Bernhardstraat 20 te Hoogkarspel elke maandag- en donderdagavond van 19.00 tot 21.00 uur; - bij de Openbare Bibliotheek van Enkhuizen, Kwakerspad 3 te Enkhuizen op vrijdag van 18.00 tot 21.00 uur; - in het stadhuis van Hoorn, (2^e fste), Nieuwe Steen 1 te Hoorn op de woensdagavonden van 19.00 tot 22.00 uur.	<ul style="list-style-type: none"> - bij de secretarie van Stede Broec, de Middend 2 te Bovenkarspel, achter uitsluitend na een telefonisch gemaakte afspraak (tel. 02285 101 11); - bij de secretarie van Wester-Koggenland, Middenhof 2 te De Goorn, op de maandagavonden van 17.00 tot 20.00 uur. <p>Reacties</p> <p>Tot 18 augustus 1995 kan iedereen opmerkingen met betrekking tot de beoogde inhoud van de richtlijnen schriftelijk indienen bij het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, Postbus 123, 2000 MD te Haarlem. De indiener kan (bij indiening) verzoeken om zijn/haar persoonlijke gegevens niet bekend te maken.</p> <p>Nadere informatie</p> <p>Voor meer informatie over het MER, de streekplanuitwerking en dergelijke kunt u zich wenden tot de heer P. Ruber van de dienst Ruimte en Groen van de provincie Noord-Holland, tel. 023 (5)14 33 21.</p>
--	---	--

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, Dienst Ruimte en Groen

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, Dienst Milieu en Water

Besluit: Streekplanuitwerking, ten behoeve van de vaststelling van locaties voor woningbouw, bedrijfsterreinen, infrastructuur en groen- en recreatiestructuur.

Categorie Besluit m.e.r.: C.11

Activiteit: Het MER zal worden gebruikt als hulpmiddel bij het vaststellen van de streekplanuitwerking. Daarin zullen de locaties worden vastgelegd voor de bouw van 4000 woningen tot het jaar 2005, in samenhang met locaties voor bedrijventerreinen, randstedelijke groenstructuren en recreatieve voorzieningen en infrastructuur (inclusief aanpassing van bestaande infrastructuur).

Procedurele gegevens:

brief bevoegd gezag met verzoek om advisering: 30 mei 1995 (kenmerk: 95-513254)

kennisgeving startnotitie: Staatscourant nr. 108, 8 juni 1995

inspraaktermijn: 9 juni 1995 tot 18 augustus 1995

informatiebijeenkomst belegd: nee

einde wettelijke adviestermijn: 17 augustus 1995

bevoegd gezag vraagt advies vóór: 1 september 1995

richtlijnenadvies uitgebracht: 25 augustus 1995

Bijzonderheden: Ten behoeve van de startnotitie is een modellenstudie opgesteld (die ook met de startnotitie ter inzage is gelegd), waarin een eerste verkenning wordt gedaan van potentiële bouwlocaties en modellen voor de verstedelijking van het gebied.

Samenstelling van de werkgroep:

ir. P. van Duursen (voorzitter)

ir. B. Govers

G.F.W. Herngreen

dr. C. Kwakernaak

drs. R.H.D. Lambeck

ir. A.M. van der Meulen

Secretaris van de werkgroep: drs. R.A.A. Verheem

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	950710	C. Müller	Berkhout	950731
2.	950705	Milieufederatie Noord-Holland	Zaandam	950731
3.	950705	A.E. Campfens	Hoogkarspel	950731
4.	950621	Burgemeester en wethouders van Enkhuizen	Enkhuizen	950731
5.	950706	Burgemeester en wethouders van Koggenland	Avenhorn	950731
6.	950706	Zandvoort Ordening en Advies	Hoorn	950731
7.	950705	Hoogheemraadschap van Uitwaterende Sluizen in Hollands Noorderkwartier	Edam	950731
8.	950704	E. Hulshof	Berkhout	950731
9.	950704	Landbouwschap, Gewestelijke Raad voor Noord-Holland	Haarlem	950731
10.	950702	J.G. Vriend, namens het dorp Zuidermeer	Zuidermeer	950731
11.	950625	Vleermuiswerkgroep Nederland	Wageningen	950731
12.	950810	Bewoners Bobeldijk en omgeving, Sj.H. Veenstra e.a.	Bobeldijk	950823
13.	950811	Th.G.J. Stavenuiter	Enkhuizen	950823
14.	950817	Rijkswaterstaat, directie Noord-Holland	Haarlem	950823